

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินหนังสือในสาขาวิทยาศาสตร์ของหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าสอดคล้องตรงตามหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย และมีการใช้หนังสือเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด โดยได้กำหนดสมมุติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. หนังสือทั่วไปและหนังสืออ้างอิงในสาขาวิทยาศาสตร์ที่ห้องสมุดจัดหามา มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน
2. การใช้หนังสือทั่วไปและหนังสืออ้างอิงในสาขาวิทยาศาสตร์ที่จัดหาเข้ามา มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากหลักสูตรคณะวิทยาศาสตร์ปีการศึกษา 2528 มีวิชาที่เปิดสอนจำนวน 343 รายวิชา จาก 5 ภาควิชา คือ ภาควิชาคณิตศาสตร์ ชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ และสถิติ นั้น ปรากฏว่าในภาควิชาชีววิทยามีจำนวนรายวิชามากที่สุด คือ 156 รายวิชาซึ่งตรงกับหมวดหมู่ต่าง ๆ 6 หมวดด้วยกัน คือ หมวด Q (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) หมวด QH (ชีววิทยา) หมวด QK (พืชศาสตร์) หมวด QL (สัตวศาสตร์) หมวด QM (กายวิภาคศาสตร์) และ หมวด QR (จุลชีววิทยา) และเมื่อพิจารณาจากหมวดหมู่ที่กำหนดให้กับรายวิชาแล้วพบว่า ในหมวด QA (คณิตศาสตร์) นั้นมีรายวิชามากที่สุด คือ 59 รายวิชา และเป็นรายวิชาที่เปิดสอนในภาควิชาคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และสถิติ ส่วนจำนวนหนังสือที่มีในหมวดต่าง ๆ ปรากฏว่าจำนวนหนังสือภาษาอังกฤษที่มีอยู่ตามหมวดหมู่ที่กำหนดให้กับรายวิชานั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 5604 เล่ม พบว่าหมวดหมู่ที่มีหนังสือภาษาอังกฤษมากที่สุด คือ หมวด QC (ฟิสิกส์) คิดเป็นร้อยละ 23.80 และเมื่อแยกออกตามปีพิมพ์ของหนังสือแล้วพบว่าในหมวดหมู่นี้มีหนังสือที่พิมพ์ในช่วง ค.ศ. 1961-1970 (พ.ศ. 2504-2513) เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.28 รองลงมาได้แก่หมวด QA (คณิตศาสตร์) มีหนังสือมากรองมาคิดเป็นร้อยละ 21.22 และเมื่อแยกหนังสือในหมวดนี้ออกตามปีพิมพ์ของหนังสือแล้วพบว่าหนังสือที่พิมพ์ในช่วงปี 1961-1970 (พ.ศ. 2504-2513) เป็นจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 11.95 เช่นกัน

จากหนังสือภาษาอังกฤษทั้งหมด 5604 เล่ม พบว่า เป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 1961-1970 (พ.ศ. 2504-2513) มากที่สุดคือ 2956 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 52.80 และรองลงมาเป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1960 (ก่อนพ.ศ. 2503) จำนวน 1523 เล่ม หรือคิดเป็นร้อยละ 27.18 ส่วนช่วงปีตีพิมพ์ที่มีหนังสือน้อยที่สุดคือ ในช่วงปี ค.ศ. 1981 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2524-ปัจจุบัน) ซึ่งมีเพียง 239 เล่ม คือ คิดเป็นร้อยละ 4.44

สำหรับหนังสืออ้างอิงภาษาอังกฤษ พบว่ามีมากในช่วงปี ค.ศ. 1961-1970 (พ.ศ. 2504-2523) จำนวน 271 เล่ม หรือคิดเป็นร้อยละ 4.83 ส่วนช่วงปีตีพิมพ์ที่มีหนังสือน้อยที่สุดคือ ในช่วง ค.ศ. 1981 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2524-ปัจจุบัน) ซึ่งมีเพียง 28 เล่ม หรือคิดเป็นร้อยละ 0.50 ส่วนหนังสือทั่วไปภาษาอังกฤษ พบว่ามีมากในช่วงปีตีพิมพ์ ค.ศ. 1961-1970 (พ.ศ. 2504-2513) เช่นกัน คือจำนวน 2688 เล่ม หรือคิดเป็นร้อยละ 47.97 และช่วงปีตีพิมพ์ที่มีหนังสือน้อยที่สุดคือ ปี ค.ศ. 1981 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2524-ปัจจุบัน) อีกเช่นกัน คือจำนวน 221 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 3.94

ส่วนหนังสือภาษาไทยที่มีอยู่ตามหมวดหมู่ที่กำหนดให้กับรายวิชานั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 1195 เล่ม พบว่าหมวดหมู่ที่มีหนังสือภาษาไทยมากที่สุดคือ หมวด QA และเป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2514-2523 เป็นจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 17.15 รองลงมาได้แก่หมวด QD (เคมี) มีหนังสือมากรองลงมาจากหมวด QA คิดเป็นร้อยละ 10.29 และเมื่อแยกหนังสือในหมวดนี้ออกตามปีตีพิมพ์พบว่า หนังสือหมวด QD จะมียู่ในช่วงปีตีพิมพ์ระหว่างพ.ศ. 2514-2523

จากหนังสือภาษาไทยทั้งหมด 1195 เล่ม เมื่อจำแนกออกตามปีตีพิมพ์จะพบว่ามีหนังสือที่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2514-2523 มากที่สุด คือ 731 เล่มคิดเป็นร้อยละ 61.17 และรองมาคือหนังสือที่ตีพิมพ์ในช่วง พ.ศ. 2524 ถึงปัจจุบันคือ 390 เล่มคิดเป็นร้อยละ 32.64 ส่วนหนังสือที่มีปีตีพิมพ์ก่อนปี พ.ศ. 2503 นั้นไม่มีอยู่ในหอสมุดกลางเลย

สำหรับหนังสืออ้างอิงภาษาไทย พบว่ามีมากที่สุดในช่วงปีตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2514-2523 จำนวน 76 เล่ม หรือคิดเป็นร้อยละ 6.36 และช่วงปีตีพิมพ์ที่มีหนังสืออ้างอิงน้อยที่สุด คือปี พ.ศ. 2504-2513 คือ 1 เล่ม หรือคิดเป็นร้อยละ 0.08 ส่วนหนังสือทั่วไปภาษาไทย พบว่ามีมากในช่วงปี พ.ศ. 2514-2523 เช่นกัน คือจำนวน 655 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 54.81 และจำนวนหนังสือทั่วไปที่มีน้อยที่สุดคือ จำนวน 73 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 6.11 นั้น อยู่ในช่วงปีตีพิมพ์ระหว่าง 2504-2513

สำหรับการใช้หนังสือในหมวดต่าง พบว่าในช่วงเวลาที่เก็บสถิติการใช้หนังสือนั้น หนังสือทั่วไปทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีการใช้มากที่สุดในหมวด QA (คณิตศาสตร์) คิดเป็นร้อยละ 42.89 และ 37.71 ตามลำดับ รองลงมาเฉพาะหนังสือภาษาอังกฤษ คือหมวด QC (ฟิสิกส์) คิดเป็นร้อยละ 17.99 ส่วนหนังสือภาษาไทยมีการใช้มากรองลงมาในหมวด QD (เคมี) คิดเป็นร้อยละ 15.71 สำหรับหมวดที่มีการใช้น้อยที่สุด ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ คือ หมวด QB (ดาราศาสตร์) คิดเป็นร้อยละ 0.08 และ 0.06 ตามลำดับ

สำหรับหนังสืออ้างอิงหมวดที่มีการใช้มากที่สุดคือ หมวด Q (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) คิดเป็นร้อยละ 72.04 สำหรับหนังสืออ้างอิงภาษาไทย ส่วนหนังสืออ้างอิงภาษาอังกฤษนั้นมีการใช้มากที่สุดในหมวด QL (สัตวศาสตร์) คิดเป็นร้อยละ 32.85 รองลงมาคือ หมวด QD (เคมี) คิดเป็นร้อยละ 31.43

ส่วนการใช้หนังสือทั่วไปนั้น เมื่อสำรวจการยืมครั้งล่าสุดของหนังสือแล้ว พบว่าหนังสือภาษาอังกฤษ ที่พิมพ์ระหว่างปีค.ศ. 1961-1970 (พ.ศ. 2504-2513) นั้น มีการใช้จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2524-2528) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.17 ส่วนหนังสือที่มีการยืมออกน้อยคือ หนังสือที่อยู่ในช่วงปีที่พิมพ์ตั้งแต่ ค.ศ. 1981-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2524-ปัจจุบัน) คิดเป็นร้อยละ 4.03 ส่วนหนังสือภาษาไทยนั้นยังคงมีการใช้อยู่ในปัจจุบันมากที่สุด (พ.ศ. 2524-2528) คือ หนังสือที่พิมพ์ในระหว่างปี พ.ศ. 2514-2523 คิดเป็นร้อยละ 43.56 รองลงมาคือหนังสือที่พิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2524 ถึงปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 21.13 และที่มีการยืมออกในปัจจุบันน้อยที่สุด คือ หนังสือที่พิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2504-2513

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าวิชาพื้นฐานในสาขาวิทยาศาสตร์ที่คณะวิทยาศาสตร์เปิดสอน ซึ่งนักศึกษาจากทุกคณะจะต้องลงทะเบียนเรียน อันได้แก่วิชาคณิตศาสตร์ ชีววิทยา ฟิสิกส์ เคมี นั้น หอสมุดกลางมีหนังสือที่เกี่ยวข้องกับวิชาเหล่านี้ เพื่อสนับสนุนหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างมีความสัมพันธ์กัน เช่น ในจำนวนรายวิชาในภาคคณิตศาสตร์ที่มีอยู่ตรงกับหมวด QA มากนั้นก็พบว่า มีหนังสือที่อยู่ในหมวดนี้มากเช่นกันและเมื่อสำรวจการใช้หนังสือในหมวดนี้ก็มีการใช้มากอีกด้วย ทั้งนี้เพราะหมวด QA หรือหมวดคณิตศาสตร์นั้น รวมเอาหนังสือในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจกันเป็นอย่างมากในขณะนี้ เข้าไว้ด้วย อีกทั้งคณะวิทยาศาสตร์เองก็ได้เปิดการเรียน

การสอนในสาขาวิชาใหม่คือ สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์จึงทำให้มีการใช้หนังสือในหมวดนี้เป็นจำนวนมาก

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 2 ประการคือ สมมุติฐานข้อที่ 1 หนังสือทั่วไป และหนังสืออ้างอิงในสาขาวิทยาศาสตร์ที่ห้องสมุดจัดหาเข้ามามีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนังสือในสาขาวิทยาศาสตร์ และการเรียนการสอนตามหลักสูตรของคณะวิทยาศาสตร์นั้น ผลปรากฏว่า เมื่อนำหมวดหมู่ที่กำหนดให้กับรายวิชาตามหลักสูตรการเรียนการสอนของคณะวิทยาศาสตร์มาพิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนหนังสือที่มีอยู่ในหมวดนั้น พบว่า จำนวนรายวิชาและจำนวนหนังสือในหมวดหมู่มีความสัมพันธ์กัน หมวดใดที่มีจำนวนรายวิชามาก จำนวนหนังสือก็มีมากด้วยและจากการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ก็พบว่าจำนวนรายวิชาและจำนวนหนังสือมีความสัมพันธ์กันจริง (ข้อมูลจากตารางที่ 5 และภาคผนวก 3) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหนังสือที่จัดหาเข้ามานั้นมีความสัมพันธ์กับหลักสูตรการเรียนการสอน

ผลจากการวิจัยจากสมมุติฐานข้อที่ 1 นี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Barbara Golden (1974:268-274) ซึ่งทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยกับจำนวนทรัพยากรห้องสมุดที่มีอยู่ ทำให้เห็นถึงความมากมายของทรัพยากรที่ควรจะพัฒนามากขึ้นในแต่ละสาขาวิชา รวมทั้งประโยชน์ในการวิเคราะห์พิจารณาจัดสรรงบประมาณในการเพิ่มเติมทรัพยากรห้องสมุดในส่วนที่ยังมีไม่เพียงพอให้เหมาะสมตรงกับความต้องการ

สำหรับสมมุติฐานข้อ 2 ที่ว่า การใช้หนังสือทั่วไปและหนังสืออ้างอิงในสาขาวิทยาศาสตร์ที่จัดหาเข้ามามีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน นั้น ปรากฏว่า หนังสือทั่วไปนั้นหมวดที่มีการใช้มากที่สุด คือ หมวด QA ทั้งที่เป็นหนังสือภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 เพราะจำนวนรายวิชาในหมวด QA ก็มีเป็นจำนวนมาก จำนวนหนังสือในหมวดนี้ก็มียากเช่นกัน เพราะฉะนั้นเมื่อมีการใช้ในหมวดนี้ก็มียากด้วยก็ย่อมสอดคล้องสัมพันธ์กัน และจากการวิเคราะห์ทางสถิติโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรคือรายวิชาที่เปิดสอนกับจำนวนการใช้แล้วก็พบว่ามีความสัมพันธ์กันจริง (ข้อมูลจากตารางที่ 7 และภาคผนวก 3)

ผลจากการวิจัยตามสมมุติฐานข้อ 2 ที่หาความสัมพันธ์ของการใช้หนังสือทั่วไปและหนังสืออ้างอิงในสาขาวิทยาศาสตร์ที่จัดหาเข้ามากับการเรียนการสอนนั้น ก็มีความสอดคล้องเช่นเดียวกับงานวิจัยของ William E Mcgrath (1972:212-219), G.M. Jenks

(quoted in Lancaster 1982: 23) ซึ่งเป็นการนำเอาหลักสูตรการเรียนการสอน มากำหนดหมวดหมู่ตามระบบการจัดหมวดหมู่ที่ห้องสมุดนั้นจัดทำ แล้วนำเลขหมู่นั้นมาตรวจสอบกับ หนังสือที่มี ทำให้ทราบความเพียงพอของหนังสือในแต่ละรายวิชาว่าสอดคล้องสัมพันธ์กันเพียงใด จากนั้นจึงเปรียบเทียบการใช้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ทราบว่าหนังสือที่มีอยู่ตรงกับรายวิชานั้น ได้มีการนำไปใช้อย่างสัมพันธ์สอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งผลที่ได้จะเป็นแนวทางอย่างดียิ่งในการ พัฒนาปรับปรุงทรัพยากรห้องสมุดต่อไปให้ได้ใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่

ผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหนังสือในสาขาวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ และการใช้หนังสือเหล่านั้นสอดคล้องสัมพันธ์ กับหลักสูตรการเรียนการสอน แต่เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าหนังสือในสาขาวิทยาศาสตร์นี้เป็นหนังสือ ที่ล้ำสมัยง่าย จึงได้สำรวจจำนวนหนังสือในสาขานี้อีกครั้งหนึ่ง โดยแยกตามปีพิมพ์ของหนังสือเล่ม นั้น ๆ พร้อมทั้งพิจารณาการยืมครั้งล่าสุดของหนังสือเล่มดังกล่าว โดยดูจากบัตรวันกำหนดส่ง หายเล่มหนังสือ ซึ่งทำให้ทราบว่าจำนวน หนังสือในสาขาวิทยาศาสตร์นั้นสำหรับหนังสือภาษาอังกฤษ จะมีจำนวนมาก อยู่ในช่วงปีพิมพ์ตั้งแต่ ค.ศ. 1961-1970 และ 1971-1980 คือในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมา ส่วนหนังสือภาษาไทยนั้นจะมีมากที่สุดตั้งแต่ปีพิมพ์ พ.ศ. 2504-2513 และ 2514-2523 คือในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าหนังสือในสาขาวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ นั้นถึงแม้จะมีความสัมพันธ์กับหลักสูตรการเรียนการสอน แต่ยังคงขาดความทันสมัยตามที่ควรจะเป็น เพราะพบว่าหนังสือในช่วงปีปัจจุบันคือตั้งแต่ พ.ศ. 2524-ปัจจุบัน นั้น มีน้อยมาก ทั้งหนังสือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษรวมกันแล้วมีเพียง 639 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 9.40 ของจำนวนหนังสือ ในสาขานี้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้มีหนังสือในช่วงปีพิมพ์ใหม่ ๆ ที่ทันสมัย บนชั้นหนังสือที่ให้บริการน้อยก็คือ ถึงแม้ห้องสมุดกลางจะได้จัดหาหนังสือเข้ามาอย่างสม่ำเสมอตาม จำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี แต่เมื่อจัดหาเข้ามาแล้ว หนังสือจะยังคงค้างอยู่เป็น จำนวนมากหลังจากขั้นตอนการลงทะเบียนแล้ว ยังไม่สามารถที่จะวิเคราะห์เลขหมู่ และทำบัตร รายการได้ทันทั่วทั้ง เนื่องจากหอสมุดกลางรับภาระในการดำเนินงานด้านเทคนิค คือการวิเคราะห์ เลขหมู่และทำบัตรรายการให้กับห้องสมุดคณะทุกคณะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และให้ความสำคัญ แก่ห้องสมุดคณะเป็นสำคัญ ทำให้การวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการของหอสมุดกลางต้องล่าช้า กว่าที่ควร หนังสือที่ทันสมัยบางส่วนถึงแม้จะจัดหาเข้ามาก็ต้องเป็นหนังสือตกค้างรอการวิเคราะห์ เลขหมู่และ ทำบัตรรายการ ดังนั้นจึงมีหนังสือใหม่ให้บริการบนชั้นหนังสือน้อยกว่าหนังสือที่จัดพิมพ์ ในช่วงปีอื่น ๆ

ส่วนในเรื่องของการใช้นั้นพบว่ามีการใช้หนังสือที่อยู่ในช่วงปีพิมพ์ พ.ศ. 2504-2513 และ พ.ศ. 2514-2523 เช่นกัน ทั้งนี้เพราะเมื่อห้องสมุดมีหนังสือในช่วงปีพิมพ์ใดมากก็ย่อมจะมีการใช้หนังสือเหล่านั้นในสัดส่วนที่มากพอกัน เพราะผู้ใช้ไม่มีทางเลือก ถึงแม้จะต้องการหนังสือที่ทันสมัยมากกว่า นอกจากนั้นการที่ผู้ใช้ใช้หนังสือที่พิมพ์ใหม่ ๆ น้อย ซึ่งสาเหตุหนึ่ง คือมีหนังสือใหม่ ๆ ที่ทันสมัยน้อย เพราะขั้นตอนในการนำออกให้บริการล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการนอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะความต้องการใช้ของผู้ใช้เองก็มีจำกัด ทั้งนี้โดยพิจารณาจากรายชื่อหนังสือประกอบการเรียนรายวิชาต่าง ๆ 57 รายการที่ได้รับจากอาจารย์ผู้สอน พบว่าเป็นหนังสือที่พิมพ์อยู่ระหว่างช่วงปีพิมพ์ พ.ศ. 2514-2523 แทบทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นเมื่ออาจารย์เองยังต้องการเพียงหนังสือในช่วงปีเหล่านี้ ประกอบการเรียนการสอน การใช้ของนักศึกษาซึ่งเป็นผู้ใช้กลุ่มใหญ่ของห้องสมุดก็ควรต้องเป็นไปในแนวเดียวกัน เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่จะมาใช้หนังสือตามที่อาจารย์กำหนดให้ และการเรียนการสอนก็ยังคงเป็นแบบวิธีเข้าฟังคำบรรยาย และอ่านเอกสารประกอบการสอนเท่านั้น เพราะฉะนั้นความจำเป็นในการใช้หนังสือประกอบอื่น ๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางจึงยังไม่มีมีความจำเป็นมากนัก

ข้อเสนอแนะและการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพของหนังสือในสาขาวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ในหอสมุดกลางรวมทั้งสภาพการใช้หนังสือดังกล่าว ซึ่งสามารถนำผลที่ได้นี้มาเป็นแนวทางให้ผู้บริหารและบรรณารักษ์นำไปปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของห้องสมุดได้ดังนี้คือ

1. เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ดังที่ทราบกันดีว่าวัตถุประสงค์สำคัญของหอสมุดมหาวิทยาลัยก็เพื่อให้บริการและสนับสนุนโปรแกรมการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ ผลที่ได้จากการวิจัยทำให้ทราบว่าสภาพหนังสือที่จัดหาเข้ามาให้บริการนั้น ถึงแม้จะมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนก็เป็นเพียงในเชิงปริมาณ หากจะดูในเชิงคุณภาพแล้วยังไม่สามารถจัดหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะวิชาการในสาขาวิทยาศาสตร์นั้นรวดเร็วไปอย่างรวดเร็ว จำนวนหนังสือในสาขาวิชานี้จึงมีเพิ่มขึ้นมากมายในแต่ละปี และความทันสมัยของเนื้อหาเป็นสิ่งสำคัญ แต่ห้องสมุดยังมีหนังสือที่ทันสมัยไม่เพียงพอ ผู้บริหารหอสมุดกลางควรจะศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมและพิจารณาวางนโยบายในการจัดหาทรัพยากรว่าควรจะพัฒนาในสาขาใดให้ทันสมัยและเพียงพอ เพราะการขาดแคลนทรัพยากรที่เหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย คือทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีปฏิบัติงาน กล่าวคือ ผลจากการวิจัยทำให้ต้องเร่งจัดหาทรัพยากรที่ทันสมัยมาให้บริการเพิ่มเติม และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่พบคือ เมื่อจัดหาทรัพยากรเข้ามาแล้วไม่สามารถนำขึ้นให้บริการได้ทันท่วงที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ในการเตรียมทรัพยากรออกให้บริการ ซึ่งทำให้มีหนังสือเป็นจำนวนมากที่ยังค้างอยู่ในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่รอวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ ทั้งนี้เพราะหอสมุดกลางเป็นศูนย์กลางที่จัดทำงานเทคนิคให้กับห้องสมุดคณะทุกคณะ และมุ่งเน้นที่จะให้บริการแก่คณะเป็นสำคัญ ทำให้การทำงานให้หอสมุดกลางล่าช้ากว่าทำให้คณะ หนังสือที่ทันสมัยที่จัดหาเข้ามาจึงต้องรอจนบางครั้งกลายเป็นล้าสมัยไปก็มี ผู้บริหารหอสมุดกลางจึงจำเป็นต้องพิจารณาแก้ไขขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมกว่าเดิม อีกประการคืออัตรากำลังในการปฏิบัติงานยังไม่เพียงพอจึงน่าที่จะจัดหาอัตรากำลังเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้ปฏิบัติงานให้ได้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

นอกจากนั้นผลของการวิจัยที่ทำให้ทราบถึงการใช้ทรัพยากร และอายุของทรัพยากรนั้น พอลจะเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดทรัพยากรออกเพื่อประหยัดเนื้อที่ในการขยายชั้นเพิ่มเติม ในกรณีพื้นที่เก็บหนังสือมีจำกัด ก็พิจารณาได้ว่าเรื่องใดมีการใช้มากน้อยเพียงใด เรื่องที่มีการใช้น้อย หากไม่คัดออกเลยก็ควรย้ายจากห้องอ่านไปไว้ในห้องสำหรับเก็บหนังสือเก่าแทน ซึ่งจะให้มีเนื้อที่สำหรับทรัพยากรห้องสมุดเพิ่มขึ้น และเป็นการดึงดูดผู้ใช้ในการมาใช้บริการห้องสมุดอีกด้วย เพราะหนังสือบนชั้นใหม่ ๆ ย่อมน่าใช้กว่าหนังสือเก่าคร่ำคร่า

3. เป็นแนวทางในการประสานงานกับคณาจารย์ในภาควิชาต่าง ๆ เพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริงในเรื่องของทรัพยากรห้องสมุดให้สามารถจัดหาทรัพยากรดังกล่าวได้อย่างสัมพันธ์สอดคล้องและเพียงพอที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน บรรณารักษ์จำเป็นจะต้องแสดงให้อาจารย์เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาค้นคว้าให้มากขึ้นกว่าเดิม จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ และให้คณาจารย์ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานห้องสมุดอย่างจริงจัง ซึ่งให้เห็นถึงประโยชน์ของห้องสมุดในอันที่จะช่วยสนับสนุนในด้านการเรียนการสอน ให้เกิดความร่วมมือมากขึ้นในการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อหลักสูตรการเรียนการสอน

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการคือ ในเรื่องของการประเมินการใช้จ่ายภายในห้องสมุดนั้นไม่ได้สังเกตถึงพฤติกรรมการใช้ของผู้ใช้ตลอดเวลา แต่เก็บสถิติเฉพาะหนังสือที่มี

ผู้ใช้หยิบมาใช้ที่โต๊ะเท่านั้น ซึ่งบางครั้งผู้ใช้อาจจะหยิบใช้ที่บริเวณชั้นหนังสือก็ได้ โดยเฉพาะหนังสืออ้างอิง เพราะฉะนั้นจึงอาจทำให้ผลที่ได้จากการวิจัยในเรื่องการใช้เบี่ยงเบนไปจากความจริงได้

อีกประการหนึ่งคือ จากวิธีดำเนินการวิจัยในเรื่องรวบรวมประมวลการสอนรายวิชา (course syllabus) เพื่อให้ทราบรายชื่อหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนว่ามีอยู่ในห้องสมุดหรือไม่นั้น จากแบบสอบถามที่ส่งให้แก่คณาจารย์จำนวน 212 คนในคณะศึกษาศาสตร์นั้น ปรากฏว่าได้รับกลับคืนมาเพียง 29 คน คิดเป็นร้อยละ 23.96 ทั้งนี้เพราะมีอาจารย์เป็นส่วนน้อยที่ได้ทำประมวลการสอนรายวิชาไว้ และอีกส่วนหนึ่งก็ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการแจ้งรายชื่อหนังสือที่ใช้ประกอบการสอน จึงทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้อาจเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริงบ้าง และเนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นมีเพียง 1 ภาคการศึกษาจึงอาจทำให้ได้ข้อมูลที่เบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริงบ้าง เพราะคณะไม่ได้เปิดสอนทุกรายวิชาใน 1 ภาคการศึกษา จึงอาจทำให้ไม่ได้ภาพรวมที่แท้จริงของการใช้หนังสือในสาขาวิชานั้น ๆ

แนวทางในการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาการประเมินทรัพยากรห้องสมุดในสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เป็นต้น เพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นข้อสรุปรวมของห้องสมุดต่อไป
2. ควรมีการศึกษาการประเมินทรัพยากรห้องสมุดโดยวิธีอื่น ๆ เช่น การตรวจสอบกับรายชื่อการสอบถามจากผู้ใช้ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในหลาย ๆ ด้านประกอบกัน เป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย